

Handbok för lokalt påverkansarbete

Engagemangshandbok distriktsföreningar i Autism Sverige

autism
Sverige

Innehåll

Inledning	3
Vikten av det lokala påverkansarbetet	3
Varför en handbok?	3
Identifiera era viktigaste frågor	3
Gör föreningen känd	3
Hållbart engagemang	4
Att hålla sig informerad och uppdaterad	4
Omvärldsbevaka	4
Bevaka politiska beslut	4
Samla in underlag för att driva specifika frågor	5
Aktörer att hålla koll på i påverkansarbetet	7
Skola	7
LSS	7
Hälso- och sjukvård	7
Arbetsmarknad	7
Socialförsäkring	7
Att samverka med andra	8
Samverkan med andra förbund och andra aktörer	8
Aktiv involvering	9
Kommunen är skyldig att samverka enligt LSS	9
Intressepolitiska aktiviteter: Att nå ut med budskap i media	10
Att ta kontakt med lokal media	10
Nå ut med budskap i egna kanaler och sociala medier	10
Intressepolitiska aktiviteter: Att ta kontakt med politiker och beslutsfattare	11
Uppvakta politiker och tjänstemän	11
Vill du veta mer och få inspirerande tips?	14
Intressepolitiska aktiviteter: Osäker om lagen följs? Gör en laglighetsprövning! ...	15
Vem får begära laglighetsprövning?	15
Positiva exempel!	16
Att nå ut med kunskap	
– inspiration från Autism Stockhoms län kampanj #dethandlaromautism	16
Så genomförde Autism Norrbotten en autiststyrd konferens	18

Denna handbok är framtagen av Autism Sverige för att stödja distriktsföreningars lokala påverkansarbete.
För uppdaterad information och ytterligare resurser, besök www.autism.se

Inledning

Vikten av det lokala påverkansarbetet

Autism Sveriges uppdrag är att förbättra livsvillkoren för autistiska personer. Det är i kommuner och regioner som besluten fattas om stöd, resurser och prioriteringar. Därför är distriktens påverkansarbete centralt.

Som medlemmar och förtroendevalda i Autism Sverige har ni en viktig roll att bevaka medlemmarnas rättigheter, lyfta brister och bidra med kunskap i dialog med politiker och tjänstepersoner. Det handlar om att vara en röst i frågor som rör exempelvis LSS-insatser, socialtjänst, skola, sysselsättning, vård, färdtjänst och tillgänglighet.

Regelbunden dialog med beslutsfattare och saklig argumentation om Autism Sveriges medlemmars verklighet skapar genomslag över tid.

Varför en handbok?

Den här handboken är ett stöd för distriktens opinionsbildning och politiska påverkansarbete. Syftet är att ge konkreta verktyg för att:

- Identifiera och prioritera lokala frågor
- Formulera tydliga krav och förslag
- Bygga relationer med politiker och tjänstepersoner
- Använda media och andra kanaler strategiskt
- Följa upp beslut och bevaka genomförande

Identifiera era viktigaste frågor

Ett första steg är att gemensamt identifiera vilka frågor som är viktigast hos er. Utgå från medlemmarnas erfarenheter:

- Vilka återkommande problem möter autistiska personer i er kommun eller region?
- Finns det lokala beslut eller tillämpningar som behöver förändras?
- Var finns konkreta möjligheter till förbättring inom rimlig tid?

Att avgränsa och prioritera är en förutsättning för att arbetet ska bli effektivt.

Gör föreningen känd

- Sprid era kontaktuppgifter
- Kontakta politiker
- Använd sociala medier
- Kontakta journalister om aktuella frågor

»Vårt ideella arbete måste organiseras så att det är hållbart över tid, eftersom påverkansarbete är ett långsiktigt arbete.«

Hållbart engagemang

Vårt ideella arbete måste organiseras så att det är hållbart över tid, eftersom påverkansarbete är ett långsiktigt arbete. Ansvaret för olika arbetsuppgifter behöver delas och arbetsinsatsen behöver vara rimlig. Realistiska mål och gemensam planering minskar risken för att enskilda personer blir överbelastade.

Ett strukturerat arbetssätt gör det lättare att behålla kontinuitet även när personer byts och ökar möjligheten att nå resultat. Så skapar vi ett ideellt engagemang som håller – och gör verklig skillnad.

Att hålla sig informerad och uppdaterad

Att följa med i nyhetsflödet och den mediala debatten, hålla koll på pågående politiska beslutsprocesser som berör förbundets medlemmar och samla in ordentligt med underlag när man ska bedriva påverkansarbete i enskilda frågor är några saker som underlättar för ett effektivt och framgångsrikt påverkansarbete.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det inte finns någon borte gräns för hur mycket man kan läsa, kartlägga och undersöka. Håll det på en nivå som är överkomlig och känns hållbar på sikt!

Nedan finns tips på hur man kan hålla sig à jour, även om ingen förväntar sig att man alltid ska göra allt detta.

Omvärldsbevaka

Det kan kännas överväldigande att följa med i dagens enorma informationsflöde, men det finns vissa knep för att göra det mer lätthanterligt. Ett sätt är att använda någon typ av tjänst för omvärldsbevakning.

De flesta sådana tjänster kostar pengar, men det finns gratisvarianter som fungerar att använda.

Med **Google Alerts** går det att välja ut olika relevanta sökord – exempelvis »autism« eller »LSS« – för att sedan få löpande aviseringar om nyheter och annat innehåll som rör området som publiceras på nätet.

Generellt är det klokt att välja ut några mediekanaler att följa mer regelbundet, exempelvis lokalpress samt SVT:s och SR:s lokala nyhetsrapportering. Det är också en god idé att följa lokalmedia och andra funktionsrättsorganisationer – exempelvis Attention och FUB – i sociala medier och att prenumerera på nyhetsbrev från relevanta organisationer och myndigheter.

Bevaka politiska beslut

De politiska beslutsprocesserna kan kännas otillgängliga och är ibland svåra att överblicka. Lite grundläggande kunskap om hur det kommunala

beslutsfattandet går till brukar underlätta för att det ska bli lättare att orientera sig (se faktarutan om det kommunala beslutsfattandet).

Att gå igenom dagordningar och protokoll inför exempelvis nämndsammanträden är ett sätt att få koll på vilka ärenden som är aktuella i kommunen. Ibland dyker det upp ett ärende som är särskilt intressant och som man vill följa och kanske försöka påverka. Då kan man fördjupa sig i frågan genom att exempelvis undersöka om det fattats tidigare beslut i ärendet, och gå igenom de underlag som tagits fram av förvaltningen.

Ibland är det så att inte alla handlingar som är kopplade till ett ärende finns publicerade på kommunens hemsida. Vissa av handlingarna kan omfattas av sekretess, men de allra flesta allmänna handlingar kan enkelt begäras ut genom att man hör av sig och frågar efter dem. Kommunen är skyldiga att handlägga sådana ärenden skyndsamt.

Samla in underlag för att driva specifika frågor

Ett framgångsrikt och övertygande påverkansarbete kräver att man är påläst och har gedigna underlag. Tyvärr är det inte alltid helt enkelt att hitta det underlag man söker efter, bland annat eftersom tillgången till statistik som beskriver livssituationen för autistiska personer är begränsad.

Vad tycker förbundet? Har samma eller en liknande fråga drivits i någon annan distriktsförening?

Om man känner sig osäker på hur man ska hantera en aktuell fråga eller har funderingar kring hur man ska gå tillväga för att driva den kan man förstås alltid höra sig för inom förbundet. Man kan exempelvis titta i Autism Sveriges intressepolitiska program eller ta kontakt med andra distriktsföreningar för att se om det finns någon som har lite tips.

Vilka underlag finns i kommunen? Hur gör man i andra kommuner?

Om en fråga ska behandlas i någon av kommunens

nämnder eller i kommunfullmäktige kan det vara bra att undersöka vilka beslutsunderlag kommunens tjänstemän själva tagit fram. Beslutsunderlagen – förutom eventuella sekretessbelagda handlingar – brukar finnas bland handlingarna som publiceras tillsammans med dagordningen innan mötet där ärendet ska behandlas.

Ibland kan ärendet eller ett liknande ärende ha behandlats tidigare. Hur tänkte man den gången och vilka beslutsunderlag hade man då? Ibland kan det även vara en god idé att ta reda på hur andra kommuner hanterar samma eller liknande fråga, till exempel genom att undersöka om det finns några riktlinjer och vad de säger.

Vad säger lagen? Finns tidigare rättsfall?

På lokal nivå är det förstås i första hand inte aktuellt att driva på för en förändrad lagstiftning. Däremot handlar det ofta om att förändra just tillämpningen av lagstiftningen, och då är det bra att använda lagstiftningen som stöd.

Om man behöver fördjupa sig ytterligare i det juridiska så kan man exempelvis se efter om det finns tidigare rättsfall som rör den aktuella frågan. Det kan man bland annat göra genom att söka på [Högsta förvaltningsdomstolens](#) eller [Högsta domstolens](#) hemsida.

Vad säger de internationella överenskommelserna?

Att hänvisa till internationella överenskommelser, som funktionsrättskonventionen eller barnkonventionen, kan ibland vara passande. Att följa de konventioner som Sverige förbundit sig till är inte bara statens ansvar, utan även kommunernas och regionernas.

Finns statistik eller undersökningar?

Underlag i form av statistik och undersökningar är mycket viktiga för att andra ska förstå betydelsen av de förändringar förbundet vill åstadkomma. Inom många områden saknas statistik som rör autistiska personer. Då kan man behöva söka efter statistik som rör personer med

neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) eller funktionsnedsättningar överhuvudtaget. Dock saknas många gånger även sådan statistik.

Hos olika statliga myndigheter finns statistik och rapporter som kan vara intressanta att använda:

- **IVO och Socialstyrelsen** publicerar exempelvis årligen rapporter som rör LSS
- **Skolverket** publicerar viss statistik som rör elever med funktionsnedsättning. Både Skolverket och Skolinspektionen gör också en del tematiska rapporter som kan röra elever med funktionsnedsättning, särskilt stöd eller något angränsande

- **Diskrimineringsombudsmannen (DO)** släpper rapporter och statistik som handlar om diskriminering, bland annat i skolväsendet
- **Folkhälsomyndigheten** publicerar rapporter som rör hälsan bland skolelever, och specifikt elever med funktionsnedsättning

Flera funktionsrättsorganisationer utför också egna medlemsenkäter. Intresset för dessa brukar vara stort hos beslutsfattare just eftersom det saknas en del statistik på området. Autism Sverige släpper kontinuerligt egna rapporter på olika områden som vi bland annat publicerar på vår hemsida. Det gör även exempelvis Attention och FUB.

Så här fungerar det kommunala beslutsfattandet

Det högsta beslutande organet i en kommun är **kommunfullmäktige**. **Kommunstyrelsen** leder arbetet i kommunen och har ansvar över övergripande frågor som exempelvis kommunens ekonomi.

Kommunfullmäktige upprättar nämnder med ansvar över olika sakområden till vilka de delegerar en del av sin beslutanderätt. Med vissa undantag är det upp till kommunfullmäktige att besluta om vilka nämnder som ska finnas och vad de ska göra. Detta innebär att olika kommuner kan organisera sina nämnder på olika sätt och att nämnderna kan heta olika saker.

Nämnderna ansvarar över sin del av den kommunala förvaltningen och delegerar i sin tur en stor del av sin beslutanderätt till tjänstemän på olika nivåer i förvaltningen. Vill man veta specifikt vem som fattar vilka beslut kan man titta i den aktuella nämndens delegationsordning.

Alla beslut får inte delegeras och vissa beslut behöver inte delegeras. Till de som inte får delegeras hör framför allt beslut om verksamhetens inriktning och liknande. Det finns vissa mer specifika beslut som inte heller får delegeras, exempelvis beslut om omhändertaganden enligt LVU.

Det är bra att känna till att varje nämnd, tillsammans med den förvaltning som lyder under den, utgör en egen myndighet och att det därmed råder sekretess mellan dem.

Förvaltningen både bereder och verkställer de politiska beslut som fattas i kommunen. De underlag som tas fram av förvaltningen och som ligger till grund för de politiska besluten är viktiga och kan vara intressanta att ta del av. De brukar publiceras tillsammans med dagordningen inför sammanträdena. Besluten går att ta del av i efterhand i mötesprotokollen.

Aktörer att hålla koll på i påverkansarbetet

Här listar vi kommunala och regionala aktörer med stort inflytande över autistiska personers livsvillkor. Uppdelningen mellan de olika sakområdena behöver inte alltid återspegla verklighetens förhållanden.

En fråga om rätt till försörjningsstöd kan vara kopplad till hur väl kommunens arbetsmarknadspolitiska insatser fungerar och kan dessutom involvera exempelvis vården, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och ett samordningsförbund. En fråga om uteblivet stöd i skolan kan vara kopplad till frågan om skolans samverkan med exempelvis BUP och habiliteringen.

Bedriver man påverkansarbete i en viss fråga kan det förstås ofta vara relevant att involvera fler än en aktör.

Skola

- Rektor
- Skolchef/utbildningschef/förvaltningschef
- Tjänstemän inom förvaltningen
- Utbildningsnämnd (ansvarig nämnd)

LSS

- Verksamheterna
- Socialchef/förvaltningschef
- Tjänstemän inom förvaltningen
- Socialnämnd (ansvarig nämnd)

Hälso- och sjukvård

- Regionens hälso- och sjukvårdsnämnd
- Tjänstemän inom förvaltningen
- Vårdcentraler
- Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)
- Barn- och ungdomsmedicin (BUM)
- Vuxenpsykiatri
- Habiliteringen
- Rättspsykiatri

Arbetsmarknad

- Verksamheterna (exempelvis jobbtorg eller motsvarande, komvux, kommunala aktivitetsansvaret)
- Förvaltningschef
- Tjänstemän inom förvaltningen
- Arbetsmarknadsnämnd (ansvarig nämnd)

Socialförsäkring

- Socialnämnden (ansvarig nämnd)
- Tjänstemän inom förvaltningen

Aktörer på nationell nivå

Det finns naturligtvis viktiga aktörer även på nationell nivå. I det lokala påverkansarbetet kan det vara bra att känna till de aktörer som exempelvis utövar tillsyn över kommunala och regionala verksamheter och som utfärdar olika typer av myndighetsföreskrifter, riktlinjer eller stödmaterial som riktas mot kommuner och regioner.

- Skolverket
- Skolinspektionen
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)
- Barn- och elevombudet (BEO)
- Barnombudsmannen (BO)
- Skolväsendets överklagandenämnd
- Diskrimineringsombudsmannen (DO)
- Sveriges kommuner och regioner (SKR)
- Socialstyrelsen
- Inspektionen för vård och omsorg (IVO)
- Folkhälsomyndigheten (FHM)
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)
- Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)
- Arbetsförmedlingen
- Försäkringskassan
- Arbetsmiljöverket

Att samverka med andra

Samverkan med andra förbund och andra aktörer

Det är lätt att ibland känna sig ensam och lite isolerad inom sin förening när det kommer till påverkansarbete och opinionsbildande arbete. Många gånger kanske det känns som att man bara står och trampar, att ingen lyssnar eller att engagemanget bland medlemmar kanske inte finns. Här kommer vikten av att samverka med andra in.

Samverkan är något som man inte ska underskatta – snarare tvärtom! Med samverkan kan man tillsammans med andra nå ännu mer och fler bättre resultat i den riktning som man önskar.

Att samverka med andra innebär att man tillsammans, med exempelvis andra föreningar eller aktörer, verkar

mot ett gemensamt mål. Genom att kombinera erfarenheter, engagemang, kunskap och perspektiv så kan man tillsammans skapa lösningar som kan göra mer positiv skillnad än om man exempelvis verkar som enskild aktör. Exempel på detta är möte med politiken och påverkansarbete som du kan läsa om lite längre fram i denna handbok.

Man kan också samverka med andra föreningar och aktörer, exempelvis näringslivet och lokala företag, i olika aktiviteter som skapar positiva effekter på samhället och medborgaren. Kanske kan en gemensam hälsodag med olika aktiviteter vara något, eller varför inte en kommundag där aktörer gemensamt går ihop för att skapa en rolig och fin dag för kommunens invånare. Här är det bara fantasin som sätter begränsningar.

Genom att samverka med andra skapar man fler kontaktytor som i sin tur också kan leda till förbättringar lite längre fram i frågor man vill samverka kring.

Vilka aktörer har du och din förening i er närhet som ni skulle gynnas av att samverka med och vad skulle ni kunna göra för gemensamma aktiviteter? När man väl spanat ut vem man vill samverka med är det bara att ta kontakt och ställa frågan, och förhoppningsvis har ni en samverkan inom en snar framtid.

Aktiv involvering

Aktiv involvering innebär att personer med funktionsnedsättning inte bara blir lyssnade på, utan får verkliga möjligheter att påverka beslut, insatser och miljöer som rör deras eget liv. Det är en bärande princip i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och handlar om demokrati i praktiken.

När politiker och tjänstepersoner utformar stöd, vård, skola, sysselsättning, färdtjänst eller LSS-insatser behöver de ta sin utgångspunkt i den kunskap som finns hos dem som berörs. Att leva med autism ger erfarenheter som ingen statistik eller extern expert kan ersätta, och dessa erfarenheter behövs för att beslut ska bli träffsäkra, rättssäkra och hållbara.

Aktiv involvering handlar därför om att systematiskt bjuda in personer med funktionsnedsättning – och deras organisationer – tidigt, ofta och på riktigt, inte bara i efterhand för synpunkter.

För kommuner och regioner är detta också en fråga om kvalitet, legitimitet och förtroende. När slutanvändare involveras i planering, genomförande och uppföljning minskar risken för felaktiga satsningar, dyra omtag och insatser som ingen kan använda. Beslut som bygger på erfarenheter från hela befolkningen, inklusive personer med funktionsnedsättning, blir mer inkluderande och bidrar till ett hållbart demokratiskt samhälle med hög trovärdighet.

För Autism Sveriges distrikt innebär aktiv involvering

ett tydligt mandat att få plats vid bordet där besluten tas. Det kan handla om att ingå i referensgrupper, samråd, brukarråd, politiska beredningar, medborgardialog eller tillfälliga arbetsgrupper – men också om att kommunen systematiskt använder vår kunskap i utredningar, remisser och konsekvensanalyser.

Budskapet till lokala och regionala beslutsfattare kan vara: Om ni vill ha effektiva, kostnadseffektiva och rättvisa lösningar bör ni involvera oss och våra medlemmar som experter.

Kommunen är skyldig att samverka enligt LSS

En av kommunens skyldigheter är att samverka med intresseorganisationer som företräder människor med funktionsnedsättning som har rätt till LSS (LSS 15 § 7).

Syftet med samverkan är att ge intresseorganisationer möjlighet att utöva inflytande över beslut som fattas av kommunen samt för att kunna informera varandra om planerade och aktuella verksamhetsfrågor.

De organisationer som ingår i denna samverkan kan ses som en naturlig remissinstans i det planeringsarbete som sker i kommunen. Det innebär att förutom samverkansmöten, kan de organisationer som ingår i denna samverkan, få möjlighet att yttra sig i frågor där det är av betydelse att inhämta deras synpunkter.

Exempel på områden som kan vara aktuella för samverkan är:

- Ny- eller ombyggnad av boenden
- Daglig verksamhet
- Fritid och kultur

Kommunen bör även inom ramen för samverkan informera om sin verksamhet, planerade förändringar samt resultatet av olika åtgärder som har eller kan få aktualitet för människor med funktionsnedsättningar i behov av LSS-insatser i kommunen.

Intressepolitiska aktiviteter: Att nå ut med budskap i media

Att ta kontakt med lokal media

Lokalmedia kan vara intresserade av både vad din förening gör och vad ni tycker. Det kan till exempel handla om att bjuda in till en verksamhetsträff eller att få in en debattartikel.

Nedan hittar du en checklista att använda när du kontaktar lokalmedia.

1. Hitta kontaktuppgifter

Kolla upp vilken lokalmedia som finns i ditt distrikt. Ofta har de en mejladress eller ett telefonnummer för tips och nyheter som du kan använda för att komma i kontakt med dem.

2. Innan du tar kontakt

Bestäm vad ni vill uppnå med debattartikeln. Vilken fråga vill ni lyfta? Finns det en aktuell händelse, ett politiskt beslut eller en lokal situation som gör frågan extra relevant just nu? Fundera också på vilken lokal koppling som finns – hur påverkar frågan människor i ert område?

3. När du tar kontakt

Berätta för redaktionen eller journalisten:

- Vem du är och vilken förening du representerar
- Vad debattartikeln handlar om
- Varför frågan är viktig lokalt
- Vem eller vilka som står som undertecknare
- Hur lång texten är
- Hur de kan nå dig för frågor

4. Om journalisten/redaktionen är intresserad

Om redaktionen återkommer med frågor eller önskemål om ändringar, prata ihop er inom styrelsen innan ni svarar. Var överens om vilka budskap som är viktigast

och vilka formuleringar ni kan justera. Målet är att texten ska bli publicerad utan att ert budskap går förlorat.

5. Efter publicering

När debattartikeln är publicerad, dela den i föreningens egna kanaler, till exempel sociala medier och nyhetsbrev. Skicka gärna länken till lokala beslutsfattare eller tjänstepersoner som berörs av frågan. Du får gärna skicka den till förbundskansliet, så kan de hjälpa till att dela debattartikeln på riksnivå.

Så här kan det se ut om du mejlar media

Hej!

Jag heter [ditt namn] och är [din titel] i [föreningens namn]. Jag kontaktar dig för att vi har tagit fram en debattartikel som skickas exklusivt till [namn på lokal media].

Debattartikeln är skriven av [namn på undertecknare] och beskriver [ämne på debattartikeln]. Texten är cirka [antal] tecken lång exklusive rubrik, ingress och undertecknare.

Debattartikeln finns inklistrad nedan och bifogad som Word-fil.

Vi ser ett stort behov av att lyfta frågan och hoppas på besked så fort som möjligt. Hör av er om ni har frågor eller vill att vi justerar något.

Du når mig på [telefonnummer] eller [mejladress].

Hoppas du är intresserad!

[Ditt namn, titel och förening]

Nå ut med budskap i egna kanaler och sociala medier

Distriktsföreningarna är en av Autism Sveriges viktigaste röster utåt. Genom lokala kanaler kan vi

tillsammans nå en ännu bredare räckvidd för att sprida kunskap.

Sociala medier är ett av de enklaste och mest effektiva sätten att nå brett. De vanligaste kanalerna i distrikten är Instagram och Facebook.

Här är några konkreta tips för att nå ut med budskap i era egna kanaler och sociala medier:

1. Enhetligt innehåll stärker igenkänning

När vi kommunicerar på ett sätt som liknar varandra blir det tydligare att vi är delar av samma organisation. Det skapar trygghet och igenkänning för mottagaren.

Ett tips är därför att använda Autism Sveriges [grafiska profil](#), följa riktlinjerna i den samt att använda mallar för bilder, affischer och inlägg.

Ett bra verktyg för detta är gratisverktyget **Canva**. Där kan ni enkelt skapa inlägg till sociala medier, affischer och presentationsbilder. Ni kan spara egna mallar i rätt färger och typsnitt, så att allt material får ett tydligt och professionellt utseende även utan designvana.

2. Exempel på innehåll ni kan publicera

- Korta faktainlägg om autism och er distriktsförening
- Uppmärksamma temadagar: Världsautismdagen, internationella funktionsrättsdagen, syskondagen etcetera
- Lyft era egna aktiviteter och träffar
- Dela inlägg från förbundskansliets kanaler
- Tipsa om föreläsningar, webinarier och material
- Dela citat eller korta, personliga berättelser från medlemmar

Sociala medier kan också användas för att bjuda in till fysiska eller digitala aktiviteter. Skapa enkla affischer och inlägg där det tydligt framgår:

- Vad som händer
- När och var
- Vem aktiviteten riktar sig till
- Hur man anmäler sig

Här är Canva extra användbart för att snabbt ta fram affischer och bilder som kan användas både digitalt och i tryck.

Intressepolitiska aktiviteter: Att ta kontakt med politiker och beslutsfattare

Uppvakta politiker och tjänstemän

När man pratar om att göra skillnad brukar man ofta få med ganska många som är intresserade. Alla vill känna sig behövda och ha en känsla av att finnas i ett

sammanhang – och kan man dessutom göra skillnad så är det BINGO!

Men om man sedan börjar prata om att göra det mot politiken är det ofta ganska många personer som tar ett steg tillbaka. »Politiken lyssnar ju inte«, »det tar så

lång tid« och »vi får inget gehör« brukar vara några av de vanligaste kommentarerna.

Och visst är det sant att förändringsarbete tar tid – processen tar tid och tålmodet kommer behöva vara din bästa vän. Men det går att göra skillnad – man måste bara våga att hålla i och hålla ut och fortsätta föra fram sitt budskap.

En sak, när man jobbar med sin intressepolitik, är att komma ihåg att **politiker vill träffas**. De är dock lite dåliga på att ta egna initiativ. Kanske beror det på alla förfrågningar som de får, kanske för att de har så mycket möten inbokade. Det är där som det är viktigt att din förening tar initiativ.

För en sak behöver man komma ihåg – det krävs etablerade relationer och dialog tillsammans med politiken för att kunna skapa samverkan. När samverkan finns så kommer förändringen därefter.

Men hur gör man då? Ibland känns politiken väldigt långt bort och det kan kännas svårt att bara ta första steget. Första steget i det intressepolitiska arbetet för ens förening är det viktigaste. Utan det första steget så blir det inte någon förändring.

Nedan finner du en guide kring hur du och din förening kan tänka för att nå fram med just ert budskap:

1. Vad är det du och din förening vill förändra/förbättra?

Det viktigaste av allt är att ha ett budskap. Helt enkelt en problemformulering som är så pass kort och koncis att du ska kunna förklara den på några få meningar. Framför allt är det viktigaste att komma ihåg **lösningen**.

Politiker lyssnar gärna, men har du inte en lösning på problemet som du lägger fram så kommer du att ha förlorat deras intresse.

Ett tips här är den så kallade **hiss-pitchen**. Ditt problem med lösning ska vara så pass välformulerat att om du hamnar i en hiss med en politiker så ska du kunna

hinna förklara både problemet och lösningen innan hissen når fram till dit ni ska gå av.

Det är också viktigt att listan på problem/lösningar inte blir för lång. Det måste kännas görbart för politikern att kunna genomföra det du frågar efter.

Max tre problem med lösningar är rekommendationen för att man inte ska uppfattas som gnällig och långgrandig.

2. Våga fråga!

När ni har skapat era tre problem och lösningar, så konkret och detaljerat som möjligt, då är det dags att våga vara modig. **Frågan är fri så länge den är hövlig** är en bra utgångspunkt här.

Våga fråga politikerna om ett möte – gärna kallat **dialogmöte** – politiker älskar dialog och samtal. Vid inbjudan ska det framgå att ni gärna vill ses för att diskutera frågor rörande er förening och de utmaningar som ni ser att era medlemmar står för i regionen, kommunen eller stadsdelen.

Bjud gärna in politikerna till era lokaler om ni har möjlighet. Det blir ett bra tillfälle att även visa upp er verksamhet.

Det viktigaste är att när man skickar en inbjudan till politiken att man har **framförhållning**, ibland behövs flera månader. Kom gärna i mejlet med förslag på exempelvis en viss månad som politiken sedan kan ta ställning till själva.

Eftersom politikernas agendor också är väldigt välfyllda är det viktigt med avgränsning – mötet bör inte ta mer än **1 timma**.

VEM SKA MAN DÅ FRÅGA?

Här behöver ni ha gjort en kartläggning innan. Är det styret som ni vill träffa eller oppositionen, kanske båda? Är det fler än ett parti som ni vill träffa är det alltid bra att boka in separata träffar.

Då kommer politikerna att känna sig mer eftertraktade och ni får möjlighet att prata er sakpolitik mer koncentrerat.

Efter kartläggningen är det dags att skicka ut förfrågan – **med god framförhållning!**

I större kommuner och regioner och nationellt är det ibland svårt att få direkt kontakt med politikern. Det allra bästa brukar då vara att antingen skicka till politikerns politiska sekreterare eller till kanslichefen för partiet.

Om man redan har en etablerad relation till någon politiker så är det självklart det allra bästa. Är ni precis i början på er politiska påverkansresa så handlar första mötet indirekt om att just bygga en relation. Då är det viktigaste att få till mötet.

SKICKA UNDERLAG I FÖRVÄG

När mötet sedan är bokat är det viktigt att politiken får det underlag som den behöver för att kunna svara på era frågor. Erbjud er gärna därför att skicka ut ert underlag (tre problemformuleringar) till politiken några veckor innan.

Men avslöja inte i utskicket era lösningar. Det är ju det som ni vill ha mötet till – att belysa problemen, fråga politiken vad de gör, och sedan redovisa era lösningar som kommer förbättra situationen.

3. Showtime!

Mötesdagen med stort D. Ni har förberett er, ni har skickat ut material i god tid, och ni har lyckats fånga politikerns intresse för frågorna. Annars hade hen inte kommit!

Kom ihåg – politikerna vill samtala, men här gäller det att tänka på sin egen approach i frågan. Ingen gillar att lyssna på någon som är gnällig eller bara en klagande pessimist när man bjudit in till ett möte.

UNDER MÖTET

Börja mötet med att tacka att politikern har tagit sig tiden till att komma. Nämn gärna, om det finns, något positivt som det politiska partiet eller styret/oppositionen gjort för era frågor, men nämn sedan också att ni ser att det fortfarande finns en del saker som behöver förbättras.

Här tar ni upp era problem och lösningar **en fråga i taget**. Se till att ha ett samtal kring frågorna och låt politikern både svara och lyssna. Vill man förändra och förbättra så är dialog den viktigaste vägen framåt.

Var dock tydlig med att verkligen ge tyngd vid era föreslagna lösningar.

TA BILDER!

Har din förening sociala medier? Eller kanske du själv? Fråga om ni får ta en bild med er tillsammans med politikern för att lägga ut på sociala medier. Politiker älskar detta och det är även ett sätt i deras arbete att marknadsföra dem själva och belysa vilka frågor de tycker är viktiga.

När ni postar inlägget är det bra att tacka för mötet men gärna också skriva att ni ser fram emot fortsatt samverkan/framtida möten. Då sätter man lite press på att det ska ske. Bilden och texten är dessutom toppenbra för er verksamhetsberättelse och för att visa vilka bra aktiviteter ni gjort under året.

EFTER MÖTET – UPPFÖLJNING

När mötet väl är avslutat så börjar egentligen det riktiga arbetet. För att kunna se om era lösningar ger resultat är det viktigt med uppföljningsmöten. Inte bara för sakfrågan i sig men också för relationsskapandet.

En bra måttstock är att försöka få till **ett möte per termin** med de partier eller politiker som man möter. Det är också i linje med det politiska arbetsåret (höst- och vårbudgetar etc).

Tänk på att de frågor som ni jobbar fram under en mandatperiod också kan användas i ert arbete med valfrågor om ni jobbar med sådant. Därför görs nästan det viktigaste arbetet inte som valfrågor utan i relationsskapandet inför ett val i era dialogmöten.

SKICKA TACK

Några dagar efter ert möte är det alltid trevligt med ett **Tack**. Tacka för att politikern tog sig tiden att komma och lyssna på er och framför allt framför att ni är

intresserade av ett uppföljningsmöte för att se hur det gått med er frågeställning.

Sker mötet på våren kan man skriva: ”Vi träffas gärna igen efter sommaren för att se hur detta har utvecklats” och ge exempel på datum. Här måste man på ett vänligt sätt våga ta lite kommando.

4. Detta gick ju bra! Hur tar vi nästa steg?

Förhoppningsvis gick dialogmötet bra och ni vill ta nästa steg i ert relationsbyggande. Eller så kanske föreningen inte har tid till att uppvakta politiker på detta sätt men gärna vill belysa sina sakfrågor. Hur tar man då nästa steg i sin uppvaktning?

DEBATTARTIKLAR/SKRIVELSER

Detta är en klassisk väg som man inte ska underskatta. Här kan du och din förening på ett aktivt sätt i text skriva ut er problemformulering och er lösning samtidigt som ni når ut till många fler än politiken.

VISA UPPSKATTNING

– POLITISKA PÅVERKANSPRESENTER

Som tidigare nämnt så vill människan känna sig uppskattad och behövd. Det ligger i vår natur. Därför är det inte helt fel att även ge lite uppskattning till politiken.

Detta får gärna göras i samband med när man har något rapportsläpp, nytt material som ska lanseras eller varför inte på Funktionsrättsdagen 3 december eller internationella Autismdagen 2 april.

Uppskattningen i sig behöver inte vara så märkvärdig – ett julkort med loggan på din förening på tillsammans med lite pepparkakor där ni tackar för året som gått och önskar fortsatt gott samarbete. Eller om en ny rapport släpps så kan man skicka med den exempelvis på autismdagen eller till sommarlovets sommarlektyr.

Här finns inga begränsningar på kreativitet och inspiration mer än att det ska vara respektfullt, trevligt och uppskattande där man också betonar uppskattning av samarbete. Det gör också

jättemycket för relationsbyggandet – vem vet kanske nästa år får ni ett julkort tillbaka? Hur glad blir man inte av det?

KROKA ARM

Känns detta kanske övermäktigt att göra? Kroka arm med en systerförening eller annan ideell förening där ni har gemensamma lösningar på era problem. **Ju fler vi är desto tyngre röst har vi.**

Vill du veta mer och få inspirerande tips?

Här kommer lite förslag på var du kan hitta bra information:

1. PR-byrån Westanders PR-handbok och tipslistor

PR-byrån Westander är en av de främsta PR-byrerna i landet och är specialiserade på att hjälpa ideella organisationer. Varje år lanserar de en ny, kostnadsfri, PR-handbok med de senaste tipsen på hur man kan skapa bra intressepolitik och påverkan.

Boken finns både digitalt och fysiskt att beställa. De har även flertalet kostnadsfria webinarier, tipslistor och andra bra böcker man kan ta del av i sitt påverkansarbete!

Böckerna är relativt kortfattade och i punktform vilket gör det enkelt att ta del av tipsen. Tipsen är också utformade efter civilsamhällets gemensamma utmaningar vilket gör att många av tipsen kan man göra utan att man behöver lägga en mängd större resurser.

De har också tips på hur du kan stärka ditt varumärke och samtidigt skapa opinion. Detta är något man bara inte får missa!

- **Länk till Westander:** <https://www.westander.se/om-oss/prenumerera-pa-pr-tips>
- **Beställ PR-handboken:** <https://www.westander.se/handbok/pr-handboken>

2. Arena Opinion

Detta är PR-byrå som primärt vänder sig till civilsamhälle och ideella organisationer. Arena Opinion har alltid matnyttiga nyhetsbrev med tips och trix. Många av aktiviteterna är dessutom kostnadsfria.

Vice byråchefen, Silvia Kakembo, har dessutom skrivit två böcker om hur man engagerar flera samt når ut med sina budskap. Böckerna är lättlästa, enkla med tips och går att låna på bibliotek. Ett utmärkt verktyg att ta del av i både påverkansarbete och för att skapa trevliga inkluderande miljöer för både medlemmar, intressenter och förtroendevalda.

- **Arena Opinion nyhetsbrev:** <https://arenaopinion.se>
- **Böcker av Silvia Kakembo:**
<https://bokforlagetatlas.se/forfattare/silvia-kakembo>

3. Politiska nyhetsbrev

Man ska inte underskatta nyhetsbrev från politiska partier. I dem får man senaste nytt om sakfrågor de vill bedriva i sin politik. Det gör att man som organisation/förening kan vara mer proaktiv än reaktiv i sitt arbete.

Hittar man dessutom en sakfråga som berör ens egen förening så är detta en toppenbra ingång till att bjuda in till ett dialogmöte.

Intressepolitiska aktiviteter: Osäker om lagen följs? Gör en laglighetsprövning!

Kommuner och regioner fattar beslut som berör många individer. Ett sådant allmänt beslut kan överklagas om man till exempel anser att kommunen eller regionen har gjort ett formellt fel eller överskridit sina befogenheter.

Att överklaga kommunens eller regionens allmänna beslut kallas för **laglighetsprövning** enligt kommunallagen.

Om man vill överklaga ett allmänt beslut ska detta göras **senast tre veckor** från den dag att beslutet har anslagits på myndighetens digitala anslagstavla. Överklagandet ska skickas direkt till **förvaltningsrätten** och överklagandet måste vara skriftligt.

Förvaltningsrätten avgör om beslutet strider mot

någon lag eller författning. Domstolen får inte ta hänsyn till andra omständigheter än de som man har hänvisat till före överklagandetidens utgång.

Vem får begära laglighetsprövning?

Man får överklaga ett beslut som fattats av den kommun där man antingen:

- är folkbokförd
- äger fast egendom i, eller
- betalar kommunalskatt i

Uppfyller man något av dessa kriterier räknas man som medlem i kommunen.

Positiva exempel!

Att nå ut med kunskap – inspiration från Autism Stockholms län kampanj #dethandlaromautism

Att sprida kunskap om autism är en av Autism Sveriges viktigaste uppgifter. Ett inspirerande exempel är kampanjen #dethandlaromautism som växte fram i Autism Stockholms län.

Idén bakom kampanjen var enkel men genomtänkt.

Föreningen ville hitta nya sätt att sprida kunskap och funderade på hur deras verksamhetsområden kunde utvecklas. De bestämde sig för att söka informatörsbidrag (statsbidrag) för att kunna arbeta mer strukturerat med informationsinsatser.

En tidigare ansökan hade fått avslag, men erfarenheten gjorde att de vågade försöka igen – och den här gången beviljades bidraget.

Ansökan innehöll flera delar:

- informationskampanj om autism
- aktiviteter i samband med Världsaftismdagen
- föreläsningar och studiecirklar
- produktion av informationsmaterial
- medel att anställa en kommunikatör som kunde driva arbetet framåt

När bidraget beviljades kunde arbetet börja. Kampanjen utvecklades genom gemensamt idéarbete och samarbete med personer både inom och utanför organisationen. Resultatet blev bland annat korta informationsfilmer i sociala medier, »Visste du?«-filmer som spred kunskap om autism på ett lättillgängligt sätt. Filmerna var enkla, korta (cirka 15–20 sekunder) och tydligt formulerade, men nådde långt. En av filmerna fick över 100 000 visningar. Filmerna var enkla och korta, cirka 18 sekunder långa, men nådde långt.

En av filmerna [MA1] fick över 100 000 visningar.

Kampanjen kompletterades också med:

- nya informationsbroschyrer
- material om medlemskap och volontärarbete
- affischer i offentliga miljöer
- give-aways och profilprodukter.

En viktig lärdom var att det varken behöver vara komplicerat eller dyrt. Informationsmaterialet togs fram med enkla digitala verktyg, till exempel det kostnadsfria redigeringsverktyget Canva, och annonsering i sociala medier kan ge stor spridning även med små budgetar.

Arbetet gav också konkreta resultat. Föreningen märkte bland annat att fler personer kände igen kampanjen och att medlemsantalet ökade.

I dag fortsätter arbetet och föreningen har ansökt och fått bidrag igen för att vidareutveckla insatserna.

Nycklar till kampanjens genomslag

Det finns flera faktorer som bidrog till att kampanjen lyckades:

- **Tydliga mål**
Ansökan beskrev vad man ville uppnå och hur resultatet skulle mätas, till exempel hur många personer man ville nå.

- **En realistisk plan**

Projektet byggde på konkreta aktiviteter som var genomförbara inom tid och budget.

- **Samverkan**

Samarbeten med andra aktörer, till exempel KIND och andra relevanta organisationer, bidrog till ökad trovärdighet och större spridning.

- **Tydlig grafisk profil**

Materialet utgick från Autism Sveriges grafiska profil, vilket skapade igenkänning och stärkte varumärket.

- **Rätt kompetens**

Möjligheten att anlita en kommunikatör gjorde stor skillnad för produktion av material, planering av innehåll och marknadsföring.

Checklista: Så kan ni komma i gång!

Vill er förening också arbeta mer med informations-spridning eller kampanjer? Här är ett antal konkreta steg, inspirerade av Autism Stockholms län.

1. FUNDERA PÅ SYFTET

Vad vill ni uppnå? Vill ni främst sprida kunskap, nå nya medlemmar eller skapa fler mötesplatser?

2. SÄTT TYDLIGA MÅL

Exempel på mål:

- Nå ett visst antal personer i sociala medier och öka kunskapen om autism.
- Öka antalet medlemmar i föreningen.
- Genomföra ett visst antal aktiviteter, till exempel föreläsningar eller studiecirklar.

3. UNDERSÖK FINANSIERING

Det finns många olika typer av bidrag att söka, till exempel statsbidrag, kommunala eller regionala bidrag, stiftelser och fonder samt projektbidrag för barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning.

4. FUNDERA PÅ VILKA NI KAN SAMARBETA MED

Samarbeten kan göra det lättare att nå ut och stärka trovärdigheten. Det kan handla om att samarbeta med

universitet, forskningsmiljöer, andra föreningar med liknande frågor eller lokala aktörer och företag som vill bidra till ökad kunskap om autism.

5. TA HJÄLP AV ENKLA DIGITALA VERKTYG

Det finns flera gratis eller billiga verktyg för ideella organisationer, till exempel:

- Canva för grafik, affischer och korta filmer till sociala medier eller tryck.
- Tjänster som TechSoup, där ideella organisationer kan få tillgång till programvara till reducerat pris.

Även enkla appar för mobilfilmning och redigering kan räcka långt för att skapa innehåll till exempelvis Instagram.

6. VÅGA FRÅGA MEDLEMMAR OM HJÄLP

I många föreningar finns redan medlemmar med kompetens inom foto, film, kommunikation, design eller layout. Efterlys hjälp i nyhetsbrev, sociala medier eller på aktiviteter. Var tydlig med vad uppdraget innebär och ungefär hur mycket tid som behövs – det gör det lättare att säga ja.

7. ANVÄND SOCIALA MEDIER

Korta filmer eller bilder kan nå långt. Det går att annonsera på exempelvis Instagram och Facebook även med små budgetar – ibland räcker 300–500 kronor för att nå många personer som annars inte hade sett ert innehåll.

8. SYNS ÄVEN UTANFÖR NÄTET

Fundera på hur ni kan synas lokalt:

- affischer
- föreningstavlor och anslagstavlor
- lokala evenemang och mässor
- aktiviteter i samarbete med andra föreningar eller kommunen.

9. DELA UPP ARBETET

Man behöver inte göra allt själv. Dela upp kampanjen i mindre uppgifter som olika personer kan ta ansvar för, till exempel text, bild, film, sociala medier eller kontakt med samarbetspartners.

Så genomförde Autism Norrbotten en autiststyrd konferens

Autism Norrbotten genomförde en konferens tillsammans med Rättighetscentrum Norrbotten, som också finansierade arrangemanget. Våra organisationer har samarbetat under flera år och vår idé om en konferens presenterades spontant i samband med en annan gemensam aktivitet. Syftet var en helt autiststyrd konferens med autistiska föreläsare, fokus på autistisk kommunikation och ett konsekvent neuroaffirmativt förhållningssätt. Målgruppen var både beslutsfattare, professionella och privatpersoner i Norrbotten.

Vi skickade först ut ett tydligt »save the date«-meddelande i Autism Norrbottens sociala medier och därefter en formell inbjudan när program och lokaler var klara. Inbjudan riktades till ledande politiker, centrala kommunala förvaltningar, elevhälsa, vård, LSS, civilsamhällesorganisationer och andra nyckelaktörer i de fem närmaste kommunerna samt Region Norrbotten. Att Rättighetscentrum stod som medarrangör gav extra tyngd åt inbjudan, och vi kompletterade mejlutskick med personliga kontakter med många av mottagarna. Vi valde utställare med omsorg, för att säkerställa att de delade våra värderingar och vårt sätt att se på autism.

Konferensen utformades så att autistiska deltagare inte skulle behöva be om individuella anpassningar – »autismvänligt« var norm. All information inför konferensen gavs i god tid och i tydlig, konkret form. På plats fanns ett lugnt rum där föreläsningarna streamades, tydlig skyltning i lokalerna, en genomtänkt och så inkluderande lunchbuffé som möjligt samt namnskyltar med samlad praktisk information. Namnskyltarna innehöll QR-koder både för att ställa frågor till föreläsarna och för att snabbt kunna kontakta arrangören vid behov av stöd eller ytterligare information. Vi strävade efter ett luftigt program med tydlig struktur och starttider på hel- och halvtimmar, men i efterhand ser vi att två kortare dagar hade varit bättre än en lång, även om kostnaden satte gränser den här gången.

Totalt deltog över 200 personer. Yrkesverksamma betalade konferensavgift, medan privatpersoner deltog kostnadsfritt. Pauserna var relativt generösa för att skapa utrymme för återhämtning, socialt småprat och besök hos utställarna, något som många autistiska deltagare uppskattade, även om några tyckte att pauserna var för långa och antalet utställare för få. Vi delade ut öronproppar och fidgetleksaker, och hade dessutom en låda med olika fidgetleksaker att prova, vilket blev ett enkelt men uppskattat stöd för närvaro och fokus.

Några lärdomar till andra distrikt som vill ordna liknande konferenser:

- Låt autister styra innehåll och form, och se till att neurotypiska medarrangörer är lyhörda, frågar, lyssnar och är beredda att förändra sitt arbetssätt.
- Ge detaljerad och praktisk information i god tid.
- Välj lokal med bra akustik, ljus och god tillgänglighet, ha ett lugnt rum, genomtänkta pauser och bufféliknande mat där många kan hitta något som fungerar.
- Begränsa antalet programpunkter per dag och skriv ett enkelt manus till panelsamtal i förväg tillsammans med föreläsarna, i stället för att improvisera när alla är trötta.
- Var noga med urvalet av autistiska föreläsare och relevanta utställare.
- Bjud in media i god tid – och om de inte kommer, skriv själva om konferensen och sprid via egna och externa kanaler.

Synpunkter om att »fler perspektiv« borde fått plats visar samtidigt hur viktigt det är att värna konferensens kärna: att autistiska röster skulle stå i centrum i just detta sammanhang.